МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Кваліфікаційна робота (проєкт)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: здобувачка IVкурсу 451 групи, денної форми навчання
Спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Освітньо-професійної програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Цимбаревич Єлизавета Олегівна

Керівник: Петренко В.С., докторка економічних наук, доцентка
Яценко В.Ф. кандидатка
економічних наук, доцентка
Рецензент: Карнаушенко А.С., к.е.н., голова СФГ
“Олексієнко С.М.”

Івано-Франківськ, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ 5

1.1. Відтворення основних засобів та їх економічна сутність 5

1.2. Амортизація і знос основних засобів 10

1.3. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів підприємств: джерела і форми 14

РОЗДІЛ 2 ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ 17

2.1. Аналіз фінансового стану та забезпеченості підприємства основними засобами 17

2.2. Оцінка ефективності використання і відтворення основних засобів підприємства 22

Розділ 3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ 29

ВИСНОВКИ 39

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 41

ВСТУП

Актуальність теми. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів є важливою проблемою для будь-якого підприємства, оскільки це безпосередньо впливає на його конкурентоспроможність та ефективність діяльності. Основні засоби є однією з ключових складових активів підприємства та включають в себе будівлі, машини, устаткування, транспортні засоби тощо. Однак, відтворення основних засобів потребує великих фінансових витрат, тому їх забезпечення є складною задачею для більшості підприємств.

Розвиток України в цілому, рівень і темпи зростання виробництва, підвищення продуктивності праці значно залежать від стану фінансового забезпечення відтворення основних засобів на підприємстві, від рівня забезпеченості кожного підприємства основними засобами, від їх якісного складу і раціонального співвідношення. У цьому зв'язку важливим є питання про ефективність використання основних засобів, про вплив забезпеченості основними засобами на ефективність господарської діяльності в цілому

Отже важливість вирішення проблем фінансового забезпечення відтворення основних засобів на підприємстві**,** недостатній рівень їх дослідження цього питання на рівні підприємства зумовили необхідність обґрунтування теоретичних та практичних засад з питань ефективного функціонування механізму фінансового забезпечення відтворення основних засобів на підприємстві**.** Виникає необхідність формування організаційно-економічного механізму підвищення економічної ефективності їх використання на основі активізації інноваційних процесу в сфері економіки, напрямів відновлення та наукового обґрунтування фінансової забезпеченості основними засобами. Все це зумовило актуальність та теоретичну значимість теми.

Мета і завдання дослідження Метою дослідження є вивчення відтворення основних засобів на підприємстві та визначення ефективних методів забезпечення необхідних фінансових ресурсів.

Відповідно до визначеної мети в дипломній роботі було поставлено та вирішено наступні завдання: визначити економічну сутність основних засобів та їх відтворення; дослідити питання зносу і амортизації основних засобів підприємств; обґрунтувати джерела і форми фінансового забезпечення відтворення основних засобів підприємств; здійснити аналіз фінансового стану підприємства; визначено рівень забезпеченості підприємства основними засобами; дати оцінку ефективності використання і відтворення основних засобів підприємства; обґрунтувати напрями підвищення фінансового забезпечення відтворення основних засобів.

Об'єктом дослідження є процес фінансового забезпечення відтворення основних засобів на підприємстві.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних проблем фінансового забезпечення відтворення основних засобів на підприємстві.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою роботи є діалектичне сприйняття економічних процесів, законів суспільного розвитку,базові положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань економічної ефективності використання, фінансового відтворення основних засобів, законодавчі та нормативно-правові акти державних інституцій. Для формулювання теоретичних узагальнень і висновків у роботі використано абстрактно-логічний метод.

Статистико-економічні методи, зокрема порівняльний метод (порівняння фактичних даних звітного року з даними попереднього року), динамічних рядів (характеризують зміни показників досліджуваної проблеми) та графічний метод (наочне представлення отриманих результатів) використовувалися для аналізу кількісних та якісних показників сучасного стану фінансового забезпечення відновлення основних засобів підприємств.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Відтворення основних засобів та їх економічна сутність

Теоретичні положення фінансового забезпечення відтворення основних засобів ґрунтуються на законах економічної динаміки та принципах циркулярної економіки, які є основоположними при плануванні та організації виробництва. Для забезпечення стабільного функціонування виробництва необхідно забезпечити своєчасне і своєчасне оновлення основних засобів, а також повний цикл їх життєвого циклу, від придбання та введення в експлуатацію до вибуття.

Проведення господарських операцій в аграрному секторі потребує наявності основних засобів на балансі підприємства. Сутність їх з економічної точки зору і матеріальний склад **дозволяють визначити характеристики, окреслити їхнє значення** в **протіканні** відтворювальних процесів, **функціонуванні** та розвитку **будь-якої продукції.визначає** характер матеріально-технічної бази виробничої **сфери.** Крім того, зростання основних **фондів підвищує технічну оснащеність і продуктивність** праці виробничого **персоналу.** [2].

В процесі використання основні засоби зберігають свою натурально-речову форму тривалий час. Функціонуючи в багатьох виробничих циклах, вони зберігають свою споживчу вартість, використовуються частинами в кожному виробничому процесі. Головною особливістю основних засобів у порівнянні з оборотними є те, що за їх участі створюються інші цінності.

Необхідно відзначити, що в економічні літературі визначення терміну основних засобів (засобів) досить різноманітні: переважна більшість дослідників проблеми дає власне визначення цієї економічної категорії.

На відміну від натуралістичного визначення, що склалося раніше, економічна категорія основних засобів у радянський період визначалась з урахуванням їх натурально-речової форми, вартості і споживчої вартості,

особливостей обігу та відшкодування.

Необхідно зазначити, що поняття "основні засоби" подано в П(С)БО 7 "Основні засоби", а поняття "основні фонди" - в Податковому кодексі України. Таким чином, цілком правомірне вживання в бухгалтерському обліку на рівні виробничих підрозділів і підприємства в цілому терміну "основні засоби", а на більш високих ієрархічних рівнях управління (макрорівні) - терміну "основні фонди" [13, 14] .

П(С)БО 7 визначає "основні засоби" як матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [14]. Для віднесення матеріального об'єкту до основних засобів він повинен відповідати трьом критеріям: бути активом; використовуватись в господарській діяльності підприємства; мати термін експлуатації (використання) більше 365 днів.

Дослідження показало, що бухгалтерське визначення "основні засоби" має більш широке, ніж податковий термін "основні фонди", значення. Він є більш практичним, бо дозволяє диференціювати основні засоби за видами.

Для повної уяви нарахування амортизації і зносу необхідно ознайомитись з об'єктами і їх класифікацією до яких вони застосовуються. Науково обґрунтована класифікація в практичній діяльності використовується для організації аналітичного і синтетичного обліку наявності та руху об'єктів, при нарахуванні амортизації і визначенні розміру зносу, а також при інвентаризації основних засобів. Але порівнявши з класифікацією в податковому обліку можна побачити її значну відмінність.

З метою правильного визначення загального обсягу основних засобів, їх динаміки і структури, розрахунку економічних показників господарської діяльності підприємства за певний період необхідно здійснювати оцінку основних засобів, що являє собою вираження їх вартості в грошовому еквіваленті.

Основні засоби обліковуються в натуральній та вартісній формах. Перший вид обліку, який ми називаємо натуральним, дає змогу здійснювати контроль за збереженням і використанням кожного їх виду.

Калькуляція в оцінці дозволяє визначити кошти, необхідні для придбання основних засобів, визначити їх структуру, динаміку, знос, знос тощо [11].

Розрізняють такі оцінки: первісну, балансову (залишкову), ліквідаційну, справедливу, переоцінену та вартість, яка підлягає амортизації.

ОЗ відображаються за фактичною собівартістю або собівартістю. Вартість придбання — минула (фактична) вартість основного засобу, що дорівнює теперішній вартості або справедливій вартості інших активів, сплачених (переданих) для придбання (створення) основного засобу [11].

Визначення справедливої вартості наводиться у П(С)БО 19 "Об'єднання підприємств". Справедлива вартість - це сума, за якою може бути здійснений обмін активу, або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами [15].

Отже, визначення руху та наявності основних засобів здійснюється за первісною вартістю або за справедливою вартістю. У будь-якому випадку такий облік можна назвати балансом, це загальний термін для різних видів оцінок.

Вартість, що амортизується, — це первісна або переоцінена вартість довгострокових активів за вирахуванням вартості їх вибуття. При цьому переоцінена вартість - це вартість довгострокових активів після переоцінки. Ліквідаційна вартість - це сума або вартість інших активів, які компанія очікує отримати від продажу (ліквідації) довгострокового активу після закінчення терміну його корисного використання (операції), за вирахуванням витрат у зв'язку з продажем (ліквідацією) [21].

Якщо ліквідаційна вартість дорівнює нулю, то вартість, яка амортизується, дорівнюватиме первісній або переоціненій. Тому та вартість, що підлягає амортизації, не може перевищувати цю вартість, але може дорівнювати їй або може бути менше переоціненої або первісної.

Зазначимо, що відтворення має першочергове значення для підвищення ефективності використання ОЗ.

В свою чергу процес відтворення основних засобів - це їх оновлення на безперервній основі. Процес відтворення має низку характерних ознак, зокрема: основні фонди поступово переносять свою вартість на продукцію; у процесі відтворення активів одночасно відбувається рух їхньої вартості; здійснюється нагромадження в грошовій формі частково перенесеної вартості активів на готову продукцію шляхом нарахуванням амортизації; основні засоби оновлюються в натуральній формі протягом часу [3].

Процес відтворення основного капіталу підприємства, складається з виробничого цикл та циклів обміну і відтворення основних засобів (рис. 1.1).

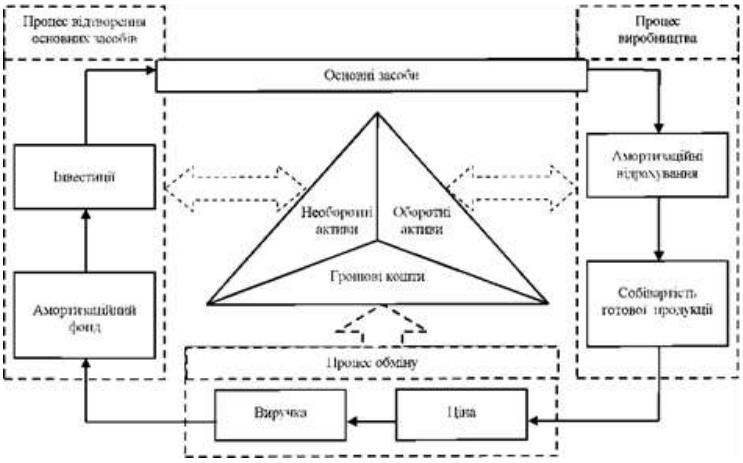

Рис. 1.1. Кругообіг основних засобів [5]

Виходячи з цього узагальнення, можна побачити, що на стадії виробництва вартість довгострокового активу перетворюється на оборотний актив, а сума амортизації стає складовою собівартості готової продукції. При обміні вартість основних фондів, переданих із сумою амортизації за рахунок собівартості продукції, компенсується доходом, що повертається підприємству після реалізації продукції. Саме тоді поглинальний фонд отримує своє справжнє значення, тобто компанія отримує гроші як інвестицію. Після закінчення процесу обміну джерела капіталу поглинаючого фонду беруть участь у процесі відтворення основних засобів. На цьому етапі оборотні кошти перетворюються в довгострокові активи [4].

Існує різниця між простим відтворенням і розширеним відтворенням.

Просте відтворення основних засобів здійснюється в тій самій мірі, коли відбувається заміна окремих частин зношених основних засобів або заміна старого обладнання подібним обладнанням, тобто коли постійно відновлюється потужність попереднього виробництва. При простому відтворенні з кожним наступним циклом створюються основні фонди з попередньою кількістю і такою ж якістю. Джерелом же фінансування відновлення зношених довгострокових активів є сума накопиченої амортизації [5].

Інша ситуація з відновленням розширеного типу. Тут передбачається збільшення кількості та якості існуючих довгострокових активів або придбання нових, які дають більшу продуктивність обладнання. Під час тривалого процесу відновлення кожного наступного циклу кількісне та якісне оновлення основних фондів відбувається внаслідок витрат на нове будівництво, у формі технічного переоснащення, реконструкції чи розширення існуючих підприємств, модернізації або придбання обладнання тощо. Основним джерелом розширеного відтворення основних засобів в умовах переходу на ринкові відносини є прибуток [5].

Продуктивність репродуктивного процесу залежить від багатьох факторів. Проте всі їх можна розділити на дві основні групи:

зовні і всередині. Внутрішні фактори характеризують стан підприємства, а зовнішні - стан об'єктів навколишнього середовища (рис. 1.2).

Рис. 1.2 Фактори, які впливають на відтворення основних засобів [5]

Зовнішні фактори, що впливають на відтворення основних засобів, менш

контрольовані, ніж внутрішні. Сучасні ринкові умови стають все більш жорсткими для підприємств. Вимоги споживачів постійно зростають, і підприємствам доводиться особливу увагу приділяти асортименту і якості виробленої продукції. Широкий асортимент, низькі ціни і гарна якість продукції - це кінцевий результат ефективності відтворення основних засобів, наслідком чого є успіх будь-якого підприємства. В даний час особливе значення має відтворення на новій технічній основі із застосуванням нових технологій, нових наукових знань [11].

Не менш важливу роль відіграють внутрішні чинники відтворення основних засобів. Вони залежать від прийнятої облікової політики на підприємствах, від прийнятих методів амортизації, від рівня кваліфікації персоналу тощо. У сучасних динамічних умовах, звичайно ж, більш ефективною буде політика спрямована на прискорену амортизацію.

Під час проведення аналізу наявних шляхів управління процесом відновлення основних засобів зясувалась наявність низки невирішених питань. Серед найбільш актуальних питань, що потребують дослідження, є розробка пропозицій щодо підвищення адекватності планів фінансового забезпечення відновлення основних засобів, вибір найбільш ефективних варіантів такого відновлення, визначення раціонального напряму здійснення відновлення основних засобів, вибір оптимальних джерел фінансування процесу відновлення, реалізація планів відновлення основних засобів у взаємозв'язку з чітким і наявним планом щодо поліпшення структури наявних засобів.

1.2 Амортизація і знос основних засобів

У процесі експлуатації основні засоби зношуються. І саме знос є тією об'єктивною категорією, тісно пов'язаною зі створенням споживчої вартості – таким важливим вартісним процесом.

Розрізняють амортизацію з економічної та технічної точки зору. Німецькі вчені К. Маттерн і З. Тангейзер стверджують, що амортизація як економічна категорія являє собою середнє перенесення вартості основних фондів на

вироблені товари та надані послуги протягом строку їх корисного використання [11].

У технічному сенсі знос - це небажана зміна споживчих властивостей товарів в результаті механічних процесів [18].

У літературі виділяють два види зносу: фізичний і моральний. Фізичний знос - це поступова втрата споживчої вартості основних фондів у процесі експлуатації, тобто суто фізичне зношування окремих предметів. Фізичний знос є результатом виробничих навантажень, погодних умов, зміни структури матеріалу тощо. [21].

Величина фізичного зносу засобів праці залежить від різних факторів, таких як якість матеріалів, з яких вони виготовлені, ступінь завантаження (кількість змін на добу, тривалість зміни, інтенсивність роботи тощо), кваліфікація робітників, своєчасність огляду та ремонту обладнання, захист від впливу атмосферних умов. Фізичний знос у грошовому вираженні визначається шляхом порівняння суми зносу з відшкодуванням вартості конкретного основного засобу [23].

Фізичний знос поділяється на повний знос і частковий знос. Повний знос передбачає повну заміну застарілих основних засобів новим капітальним будівництвом або придбанням нових основних засобів. Частковий знос компенсується шляхом ремонту основних засобів.

Загалом існує певна залежність між окремими видами амортизації та віком основних засобів і формою їх відтворення (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Форми та види усунення спрацювання ОЗ [19]

Хоча знос в технічному і економічному розумінні не буває однаковим,

але повну інформацію щодо існуючого матеріального зносу можна отримати тільки як результат дослідження старіння як процесу.

Моральний знос - це знецінення основних засобів внаслідок створення нових засобів праці, які є більш досконалими та економічно ефективними. Поява більш досконалих видів обладнання з кращою продуктивністю робить економічно доцільною заміну існуючих основних засобів до того, як вони стануть фізично застарілими. Несвоєчасна заміна застарілих основних засобів призводить до підвищення собівартості та зниження якості продукції порівняно з продукцією, виробленою на більш досконалих машинах та обладнанні [23].

Опрацьовані джерела говорять, що існує дві форми морального зносу. Перша форма призводить до підвищення продуктивності праці при виробництві знарядь праці. Це призводить до зменшення витрат праці на відтворення основних фондів. Зменшення цінності робочого інструменту змушує коригувати його вартість. Іншими словами, вартість активу зменшується.

У другому типі зносу з'являються нові знаряддя праці з вищими конструктивними та функціональними характеристиками. Іншими словами, нові робочі інструменти мають вищу продуктивність. З появою таких засобів праці виникає потреба в модернізації засобів праці. Це означає, що продуктивність має бути підвищена до рівня нових знарядь праці, а якщо модернізація неможлива, то старі знаряддя праці виводяться з експлуатації. Звичайно, це передбачає певні втрати [10].

В економічній літературі можна знайти наукові погляди на другу форму морального зносу, які заперечують будь-який зв'язок із втратою вартості від використання засобів праці. Навпаки, є також науковці, які заперечують втрату вартості, а лише втрату споживчої вартості як другу форму морального зносу [9].

Різняться поняття зносу, які існують в бухгалтерському та податковому обліку. Згідно П(С)БО 7 "Основні засоби" знос необоротних активів - це сума амортизації об'єкта необоротних активів з початку їх корисного використання [12]. В податковому обліку знос - це сума амортизаційних відрахувань за певний період [29].

Отже, можна зробити висновок про первинність амортизації і вторинність поняття зносу.

Підставою для нарахування амортизації є втрата необоротними активами фізичних та моральних властивостей протягом строку їх експлуатації. Амортизація відображається в бухгалтерському обліку в грошовому вираженні.

Отже, амортизація - це поступове перенесення вартості необоротного активу на вироблену з його допомогою продукцію, цільове нагромадження капіталу та його послідовне використання для відтворення застарілих засобів праці [6].

Виходячи з природи амортизації як відображення об'єктивних процесів, що відбуваються під час виробництва та споживання основних засобів, виходить, що наскільки ціна відрізняється від вартості, настільки ж відрізняється і сума амортизації. Це пов'язано з тим, що знос окремих основних засобів відрізняється через умови виробництва та ефекти старіння, які є специфічними для кожного підприємства. Різниця між зносом та амортизацією проілюстрована на рис. 1.4.

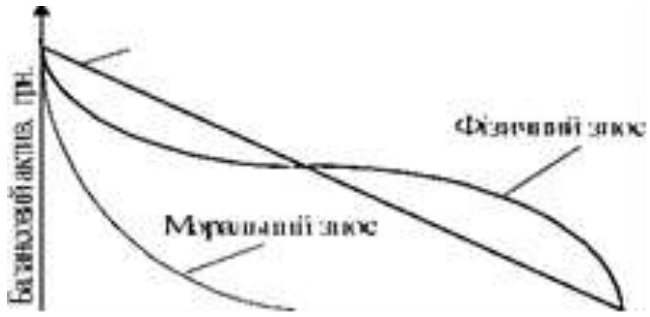

Рис.1.4. Різниця між амортизацією та зносом [6]

Існує чітка різниця між зносом та амортизацією основних засобів. Знос тут маємо розуміти як втрату споживчої вартості та засобів праці, а амортизація - це фактично процес перенесення вартості на кінцевий продукт.

Отже, в основі діючої в Україні системи бухгалтерської амортизації лежить ідея поступової заміни самого амортизуємого об'єкту, а не створення вільних коштів для розвитку його виробничої бази.

ОЗ та їх амортизація виділяються також у контексті ПК України. Кодекс визначає амортизацію основних засобів і нематеріальних активів як поступове

віднесення витрат на їх придбання, виготовлення або поліпшення, на зменшення скоригованого прибутку платника податку у межах норм амортизаційних відрахувань [1].

Крім того, амортизація не включається до загальних валових витрат, а є незалежним показником, який використовується для розрахунку оподатковуваного прибутку. Це означає, що скоригований валовий дохід поступово зменшується на суму понесених амортизаційних відрахувань.

Таким чином, амортизація в податковій системі - це, по суті, пільга для бізнесу, який інвестує капітал у розширення виробництва, придбання основних фондів та підтримання їх у належному стані. Щоправда, ці пільги розтягуються на багато років і можуть іноді знижувати конкурентоспроможність фірми на ринку, але навіть у цьому випадку значення амортизації в податковому праві важко переоцінити. Ми також вважаємо, що доречніше говорити про амортизацію основних засобів, а не активів, оскільки амортизується не сам актив, а капітал. Капітал - це грошовий вираз трудових ресурсів.

1.3. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів підприємств: джерела і форми

Важливою складовою процесу відтворення основних засобів суб'єктів реального сектору економіки України є їх фінансове забезпечення у розрізі певної сукупності фінансових ресурсів.

Фінансове забезпечення можна розглядати щодо будь-якого досліджуваного об'єкта, так як фінансування будь-якого процесу є одним з першочергових факторів його розвитку. При цьому процес формування фінансових ресурсів вказує на те, що структуру фінансового забезпечення можна розглядати з двох позицій: економічної системи держави та окремого суб'єкта господарювання.

З позиції економічної системи держави фінансове забезпечення якого-небудь процесу здійснюється на макроекономічному рівні і його можна розглядати як цілеспрямовану діяльність державних і місцевих органів влади з

формування, розподілу та використання загальнодержавних та місцевих фінансових ресурсів на розвиток даного процесу [7].

Необхідно зауважити, що бюджетні інвестиції, перш за все, направляються підприємствам, які перебувають у державній власності та юридичним особам, які беруть участь у реалізації державних програм. У залежності від рівня розв'язуваних завдань джерелом фінансування є або державний, або місцевий бюджет. При цьому до централізованих джерел формування фінансових ресурсів на підприємстві, що надаються на поворотній та безповоротній основі, можна віднести: кошти державного бюджету, кошти місцевих бюджетів, кошти державних цільових засобів та кошти галузевих позабюджетних цільових засобів.

З позиції суб'єкта господарювання фінансове забезпечення будь-якого процесу здійснюється на мікроекономічному рівні і його слід розглядати як формування, розподіл і використання децентралізованих фінансових ресурсів за рахунок власних і позикових (залучених) джерел фінансування відтворювального процесу.

Залучені (позикові) фінансові ресурси, які доповнюють потребу у власних джерелах фінансування для забезпечення потреб як простого, так і розширеного виробництва основних засобів, можна розглядати як стабілізаційні грошові кошти, які в сукупності з власними фінансовими ресурсами формують інвестиційні ресурси підприємства. Позичковий капітал включає кредити банків та інших фінансово-кредитних установ, а фінансовий капітал - акції та облігації, випущені фірмою [22].

Джерелами коштів, необхідних для відтворення основних фондів підприємства, є прибуток від основної та іншої операційної діяльності, прибуток від фінансової та інвестиційної діяльності і позареалізаційних операцій, амортизаційні відрахування, а також прибуток від реалізації вибулих основних фондів. Джерелом фінансування відтворення основних засобів, які не потребують інвестицій, є їх переоцінка [8].

Основними джерелами фінансування відтворення основних засобів є амортизаційні відрахування та прибуток. Завдяки їм підприємства можуть

здійснювати не лише просте відтворення цих активів, а й розширене. Амортизація зазвичай розглядається як джерело простого відтворення основних засобів. Однак, якщо фірма не потребує заміни основних фондів, які ще функціонують, амортизація часто стає джерелом розширеного відтворення, а зменшення зносу, досягнуте за рахунок запровадження прискореної амортизації, є досить значним і може бути використане для придбання додаткових основних фондів [7].

Структура джерел фінансування капітальних інвестицій підприємства залежить від кількох факторів. Зокрема, оподаткування доходів підприємства, темпів зростання обсягів реалізації товарної продукції та їх стабільності, структури активів підприємства, стану ринку капіталу, процентної політики банків, ступеня контролю над фінансовими ресурсами підприємства та характеру стратегічних фінансових рішень, що приймаються підприємством.

Найбільш прийнятним для підприємства є комплексний підхід до вибору джерел фінансування відновлення основних засобів. При цьому основною умовою визначення оптимальної структури цих джерел фінансування вважається детальний аналіз 1) можливого обсягу внутрішніх фінансових ресурсів для здійснення капітальних інвестицій; та 2) можливого обсягу додаткового фінансування у зв'язку з підвищенням вартості капіталу [8].

З вищевикладеного можна зробити висновок, що фінансове забезпечення відтворення основних засобів в реальному секторі економіки, в тому числі сільськогосподарських підприємств, - це сукупність заходів, спрямованих на формування, розподіл і використання фінансових ресурсів для забезпечення процесу відтворення основних засобів з метою підвищення ефективності їх використання та створення конкурентоспроможності продукції і послуг.

Перспективними напрямами вдосконалення фінансової політики оновлення основних засобів є забезпечення тісної співпраці з товаровиробниками, використання різних форм фінансування та розробка раціональних структур для цього, щоб потреби аграрного сектору в основних засобах та прийнятний рівень конкурентоспроможності могли бути задоволені навіть за відсутності необхідного рівня інвестицій.

РОЗДІЛ 2
ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

2.1. Аналіз фінансового стану та забезпеченості підприємства основними засобами

Об'єктом дослідження в даній дипломній роботі виступає процес фінансового забезпечення відтворення основних засобів в ТОВ “Гросс”.

Товариство створене для здійснення підприємницької діяльності всіх його учасників з метою отримання прибутку від господарської діяльності, спрямованої на задоволення потреб народного господарства та суспільства в товарах і послугах.

Основними видами діяльності товариства є виробнича діяльність, сільськогосподарська діяльність, торгово-закупівельна діяльність, будівельно-монтажна діяльність та зовнішньоекономічна діяльність.

Товариство здійснює свою господарську діяльність самостійно на принципі повного господарського розрахунку і несе відповідальність за результати своєї господарської діяльності згідно з чинним законодавством та нормативними актами, за винятком зобов'язань перед контрагентами, державним бюджетом та банками за укладеними договорами.

Компанія самостійно планує свою діяльність і визначає перспективи розвитку, виходячи з попиту на свою продукцію, проекти і послуги та необхідності забезпечення виробничого і соціального розвитку бізнесу і збільшення особистих доходів своїх працівників.

Цей план ґрунтується на договорах, укладених зі споживачами (покупцями) продукції, робіт і послуг та постачальниками матеріально-технічних ресурсів.

Компанія була створена для досягнення законної мети (отримання прибутку). Компанія використовує банківське фінансування на комерційній основі і в своїй діяльності враховує інтереси споживачів - їх потребу в якісній продукції.

Бюджетування, звітність та розрахунки з бюджетними органами здійснюються бухгалтерією відповідно до законодавчих документів.

Валові фінансові результати діяльності характеризуються системою взаємопов'язаних абсолютних показників. До таких показників належать дохід від реалізації продукції (робіт, послуг), адміністративні витрати, виробнича собівартість, операційні витрати, прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг) (результат діяльності), інші позареалізаційні доходи та чистий прибуток (прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства),

Отже, для характеристики підприємства з фінансово-економічної сторони проаналізуємо середньорічну чисельність робітників товариства у 2020-2022 рр. що наочно показано в табл. 2.1. та проілюстровано на рис. 2.1.

Таблиця 2.1

Середньорічна чисельність працівників у ТОВ “Гросс”

Чисельність працівників всього, чол.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. від 2020 р. +,-
Середньооблікова чисельність зайнятих у сільському господарстві	59	45	43	-16
в т.ч. зайнятих у рослинництві	54	41	39	-15

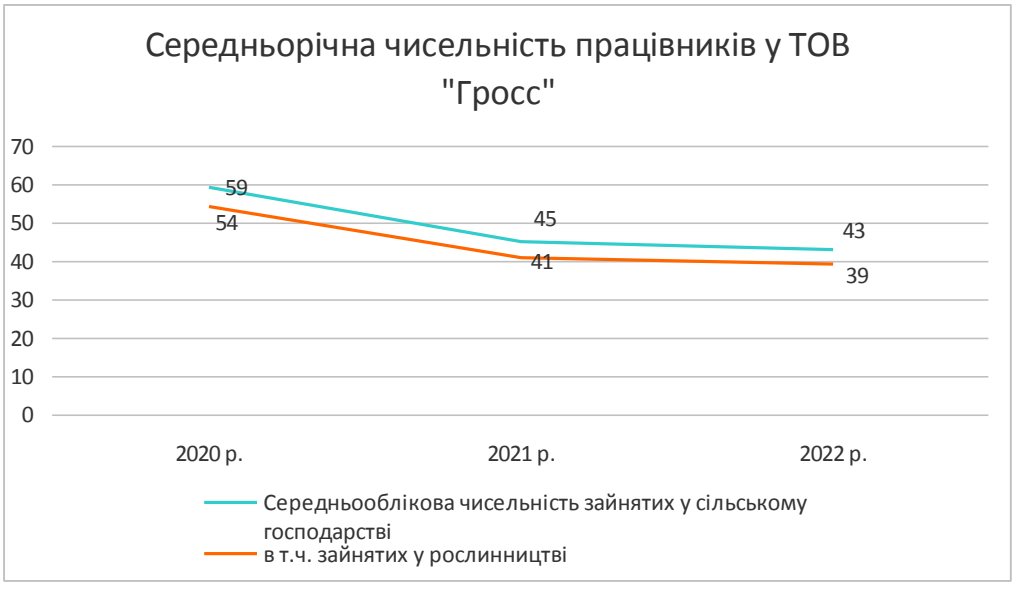

Рис. 2.1. Середньорічна чисельність працівників у ТОВ “Гросс”

Як видно із табл. 2.1 усі працівники підприємства зайняті у рослинництві. Так у 2020 році чисельність працівників складала 59 чол., у 2021 році 45 чоловік, а у 2022 році лише 43 чол., що нижче за рівень 2020 року на 16 чол., це пов'язано з інтенсифікацією праці та початком оборони України ті рідного краю від російських загарбників бо частина чоловіків зараз знаходиться в територіальній обороні та ЗСУ.

Надалі за допомогою табл. 2.2 та рис 2.2. розглянемо склад та структуру земельних угідь товариства у 2020-2022 рр.

Таблиця 2.2

Склад та структура земельних угідь у ТОВ "Гросс"

Групи земельних угідь	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення в га 2022 р. від 2020 р., +,-
Рілля	2252,36	2324,3	2183,5	-68,86
Сіножаті та пасовища	60,17	77	95,7	35,53
Всього земельних угідь	2312,53	2401,3	2279,2	-33,33

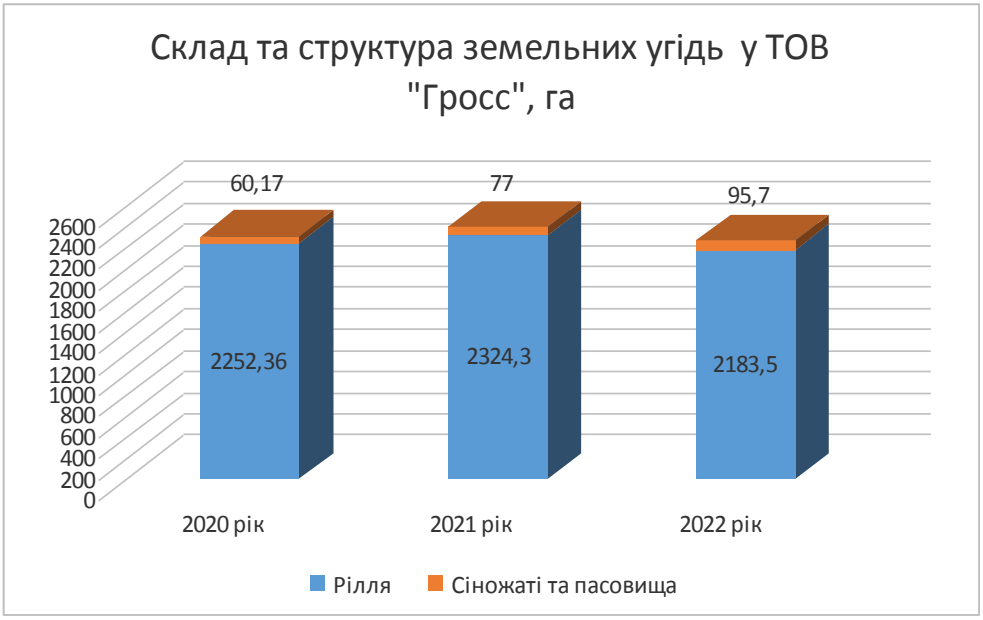

Рис. 2.2. Склад та структура земельних угідь у ТОВ "Гросс"

Аналіз показав, що протягом протязі 2020-2022 рр. загальна площа сільськогосподарських угідь зменшилася на 33,3 га, в тому числі площа ріллі зменшилася на 68,86 га, за рахунок переведення земельних угідь (35,5 га) у пасовища і сіножаті. Так у 2020 р. рілля складала 97,39% усіх угідь, а у 2022 р. уже 95,80% це також пов'язано з змінами в структурі орендованих паїв.

Фінансові результати реалізації продукції показано у табл. 2.3. та на рис. 2.3.

Таблиця 2.3

Фінансові результати реалізації продукції у ТОВ "Гросс", тис. грн..

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 .	Відхилення 2022 р. від 2020 р.,+,-
Дохід (виручка від реалізації)	6794,59	10026,39	12216,6	5422,01
ПДВ	1132,45	1671,01	2036,1	903,65
Чистий дохід (виручка від реалізації)	5662,14	8355,38	10180,5	4518,36
Чистий прибуток	231	2285,36	2156	1925
Валовий прибуток (збиток)	1151,59	2217,38	2189	1037,41
Собівартість реалізованої продукції	4510,55	6138	7991,5	3480,95
Надзвичайні витрати	253	308	-	-
Фінансові витрати	376,09	385,33	382,8	6,71
Адміністративні витрати	291,5	3923,7	346,5	55
Рівень рентабельності,%	5,1	37,2	27,0	21,86 %

Рівень рентабельності це відносний показник економічної ефективності реалізації продукції від сільськогосподарського виробництва і тут варто зазначити, що він залежить від двох основних показників: чистого прибутку та собівартості реалізованої продукції.

Отже у 2020 р. даний показник становив 5,1%, у 2021 р. 37,2%, а вже у 2022 р. 27%, що на 21,9 % більше, ніж у базовому 2020р. Тут зазначимо, що

собівартість реалізованої продукції у 2020 р. становила 4510,55 тис.грн., а у 2022 р. 7991,5 тис.грн, що на 3480,95 тис.грн. більше. При цьому сума чистого прибутку виросла всього на 1925 тис.грн., та у 2022 р. склала 2156 тис.грн.

Далі проаналізуємо склад та структуру основних засобів ТОВ “Гросс” у табл.2.4. та рис. 2.4.

Таблиця 2.4

Склад та структура основних засобів ТОВ “Гросс”, тис. грн

Групи основних засобів	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення в абсолютних величинах 2022 р. від 2020 р.,+,-
Будинки споруди та передавальні пристрої	271,26	105,27	355,3	84,04
Машини та обладнання	1912,57	1690,7	1411,3	-501,27
Транспортні засоби	150,7	89,76	1080,2	929,5
Разом вартість ОВЗ	2334,53	1885,73	2846,8	512,27

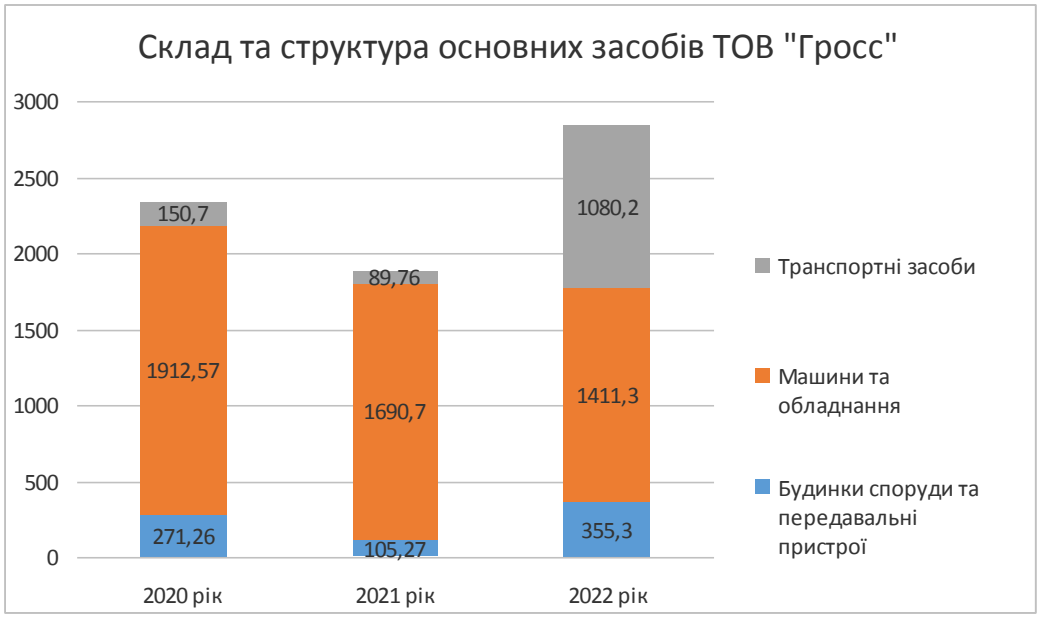

Рис. 2.3. Склад та структура основних засобів ТОВ “Гросс”

Вартість основних виробничих засобів господарства зросла у 2022 р.

зросла на 512,27 тис. грн., порівняно з 2020 р. та склала 2846,8 тис.грн. проти 2334,53 тис. грн. відповідно.

Відмітимо, що вартість будинків і споруд виросла на 84,04 тис.грн. у 2022 році, а транспортних засобів на 929,5 тис.грн. Зменшилася лише вартість машин і обладнання на -501,27 тис.грн.

Також варто зазначити, що у структурі основних засобів у 2020 р. займали машини та обладнання – 81,9%. а у 2021 р.– 89,7% відповідно. Але в останньому році дослідження 2022 р. ситуація стала дещо іншою тепер частка машин та обладнання у структурі ОЗ склала всього 49,6%, на другому місці транспортні засоби 37,9%, та будинки споруди і передавальні пристрої – 37,9% відповідно.

2.2. Оцінка ефективності використання і відтворення основних засобів підприємств

Для забезпечення відтворення виробничих ОЗ важливим є дослідження їх стану та використання. Стан і використання виробничих основних засобів є важливими факторами підвищення ефективності діяльності підприємства.

У процесі виробництва основні засоби зазнають фізичного зносу та морально застарівають. Ступінь фізичного зносу основних засобів визначається процесом амортизації. Цей процес можна розглядати з різних аспектів, наприклад, як визначити поточну оцінку невикористаної частини основних засобів, як розподілити вартість наявних основних засобів на готову продукцію, як акумулювати фінансові ресурси для заміни основних засобів, які виводяться з виробничого процесу, або для інвестування в нове виробниче обладнання [3].

Показники використання та ефективності основних засобів можна класифікувати на три групи, які характеризуються "забезпеченістю підприємства основними засобами", "станом основних засобів" та "ефективністю використання основних засобів" (рис. 2.4).

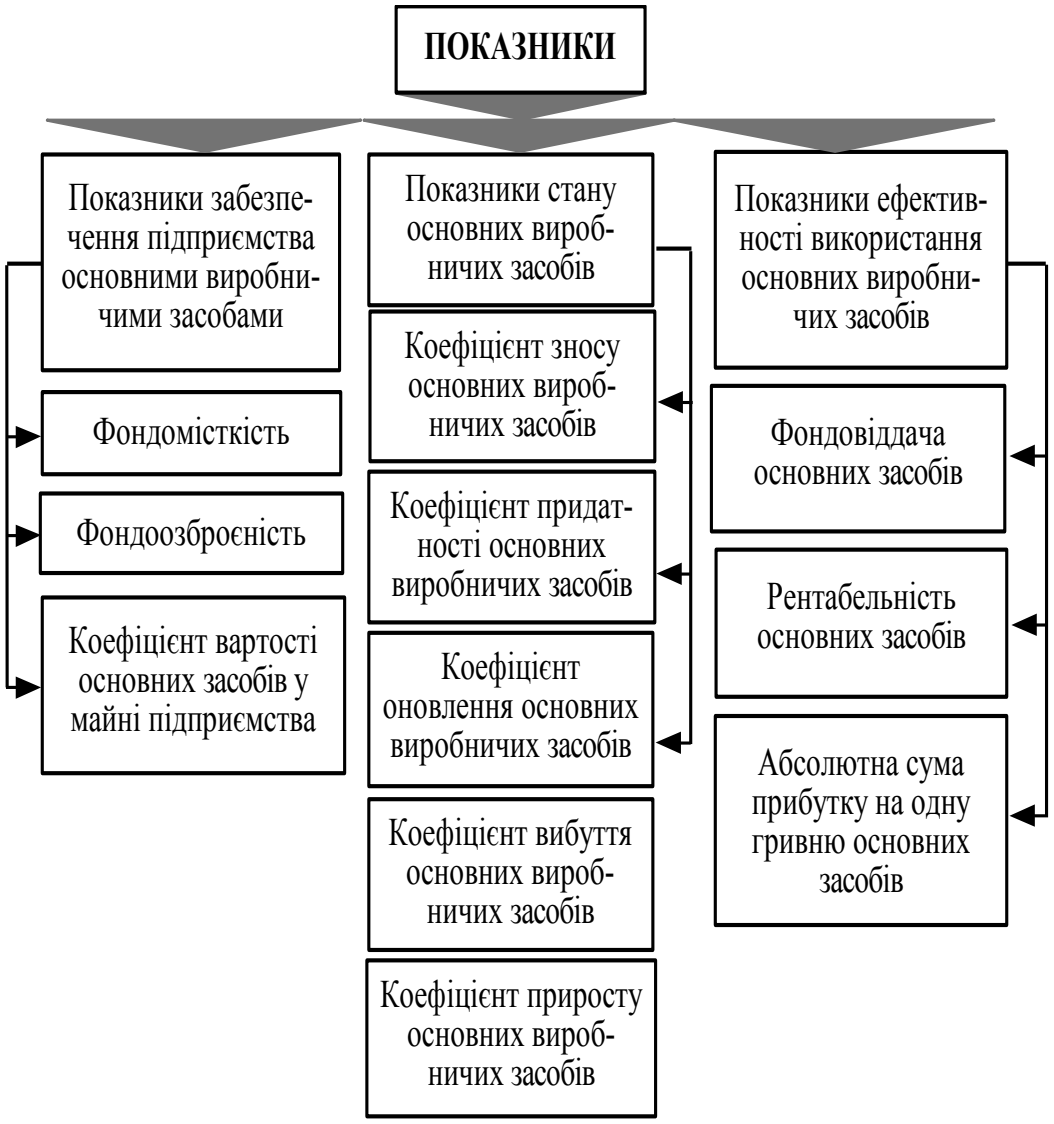

Рис. 2.4. Показники забезпечення, стану та ефективності використання ОЗ

Зазначимо, що базовими показниками, що характеризують забезпеченість підприємства основними засобами, є такі показники як коефіцієнт їх реальної вартості у майні, фондомісткість, фондоозброєність підприємства.

Капіталомісткість в свою чергу є величиною, оберненою до фондовіддачі. Цей показник дає змогу визначити вартість основних засобів на грам продукції і характеризує забезпеченість підприємства основними засобами. За нормальних умов фондовіддача має тенденцію до зростання, а фондомісткість - до зниження.

Забезпеченість підприємства основними засобами визначається рівнем оборотного капіталу. Останній розраховується як співвідношення між вартістю основних виробничих фондів і чисельністю працівників.

Аналіз ефективності використання ОВЗ ТОВ “Гросс” у 2020-2022 рр. проведемо на основі показників табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Показники ефективності використання ОВЗ на ТОВ “Гросс”

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. від 2020 р.,+,-
Кількість працівників, чол.	59	45	43	-16
Площа с.-г. угідь, га	2312,53	2401,3	2279,2	-33,33
Фондовіддача, грн.	2,91	5,32	4,29	1,38
Фондозабезпеченість, тис.грн.	100,95	78,53	124,95	24,0
Фондомісткість, грн.	0,34	0,19	0,23	-0,11
Фондоозброєність, тис.грн.	39,3	41,81	66,36	27,1
Валова продукція, тис. грн.	6794,59	10026,39	12216,6	5422,01
Основні виробничі фонди, тис. грн.	2334,53	1885,73	2846,8	512,27

Проаналізувавши ефективність використання ОВЗ ТОВ “Гросс” варто відзначити, що фондозабезпеченість у 2022 р. виросла у порівнянні з базовим 2020 р. на 24 тис.грн., а фондоозброєність на 27,1 тис.грн. також відмітимо, що моментом є те, що фондовіддача виросла на 1,38 грн., в той же час фондомісткість зменшилась на 0,11 грн.

Для цілей амортизації це дозволяє визначити теперішню вартість частини основного засобу, що не зносився, а також вартість тієї частини, що відноситься до виробництва. Водночас визначається накопичена частка фінансових ресурсів для заміщення основних засобів, виведених з виробничого процесу через надмірну зношеність.

Розглянемо знос основних виробничих засобів ТОВ “Гросс” у 2020-2022 рр. у табл. 2.6. та на рис. 2.5.

Таблиця 2.6

Знос основних засобів ТОВ “Гросс”

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. до 2020 р.,+,-
Залишкова вартість	1885,73	1867,8	1892	6,27
Первісна вартість	2334,53	2514,6	2846,8	512,27
Знос	448,8	646,8	954,8	506

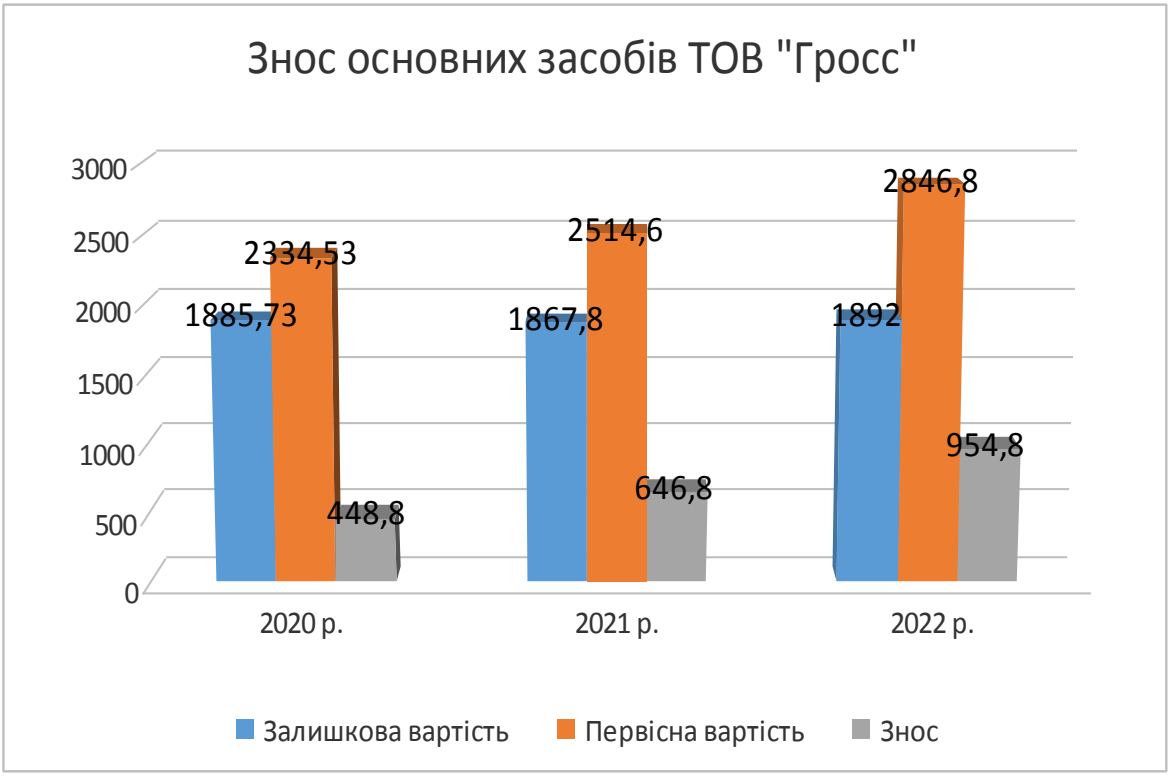

Рис. 2.5. Знос основних засобів ТОВ “Гросс”

Отже, як показують нам дані балансів підприємства за 2020-2022 рр. сума зносу зросла на 506 тис.грн. Так у 2020 р. сума зносу склала 448,8 тис.грн., у 2021р. 646,8 тис.грн., а у 2022 р. 954,8 тис.грн відповідно.

Так само зросла і первісна вартість на початок року зросла на 512,27 тис.грн. У 2020 р. вона складала 2334,53тис.грн, у 2021 р. вже 2514,6 тис.грн., а у 2022р. 2846,8 тис.грн. Це свідчить про те, що питання оновлення існуючих основних засобів переходить до рангу все більш і більш актуальних і потрібно активізувати процес щодо пошуку фінансових джерел їх відтворення.

Дослідження показало, що джерела фінансового відтворення основних засобів підприємства мають високий вплив на ефективність використання і відтворення основних засобів підприємства, що безумовно впливає на оцінку такої ефективності. На рис. рис. 2.6. наведемо класифікацію та напрями використання джерел фінансування відтворення основних засобів на підприємстві.

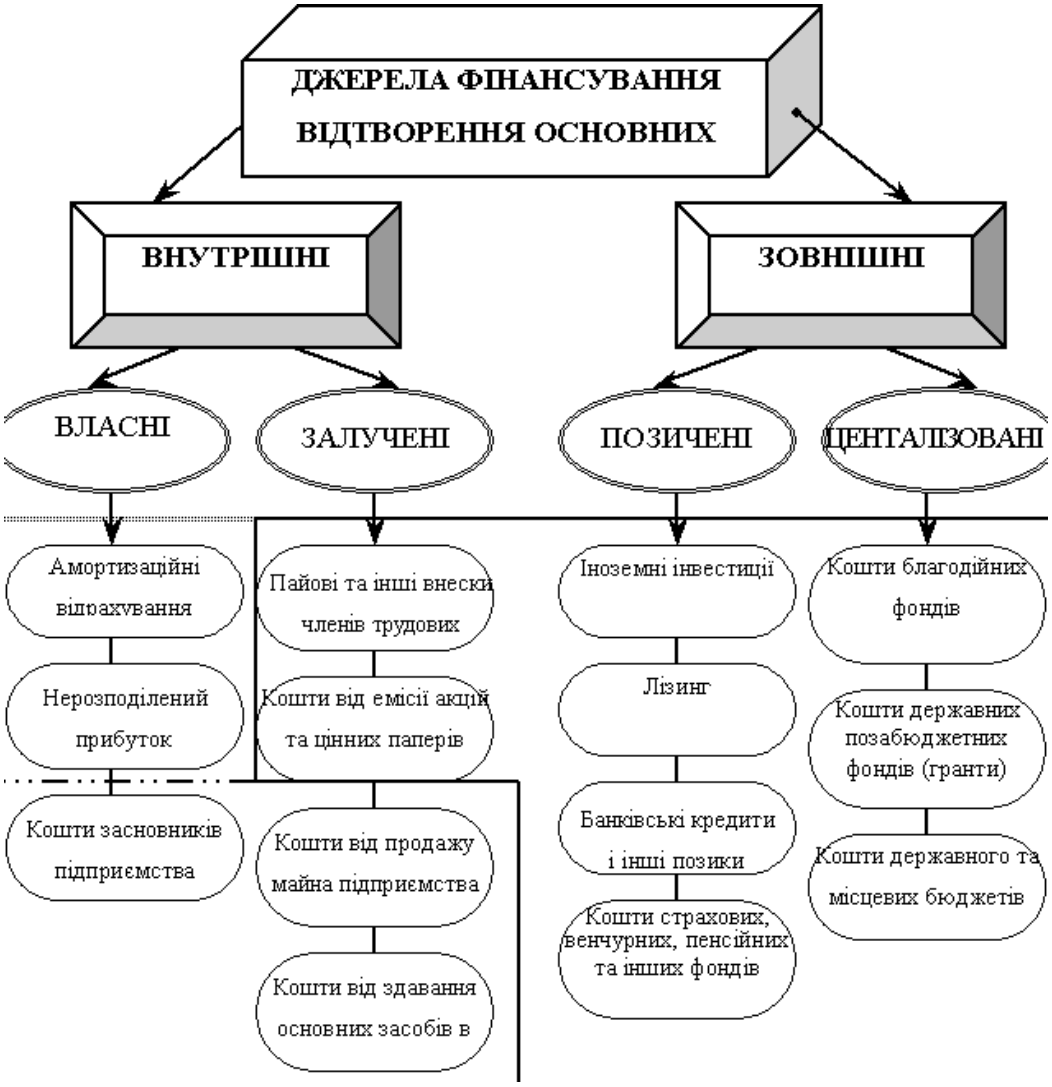

Рис. 2.6. Класифікація та напрями використання джерел фінансування відтворення основних засобів на підприємстві

Основною проблемою, що перешкоджає активному технологічному оновленню основних засобів в аграрному секторі, є нестача доступного капіталу для підтримки цього процесу. Ситуація ускладнюється відсутністю дієвого та ефективного механізму часткової державної компенсації вартості придбаної сільськогосподарської техніки.

Так, передумовою успішного функціонування прийнятого Закону України "Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу" є часткове здешевлення облікової ставки (до 70%) Національного банку України за банківськими кредитами, що надаються вітчизняним машинобудівним підприємствам для виробництва техніки та обладнання для агропромислового комплексу. На нашу думку, недостатньо розвинутою є державна підтримка банків для компенсації та довгострокових інвестицій.

Компетентні органи влади не надають достатньої фінансової підтримки для її ефективної реалізації, а обсяг коштів, що виділяються на ці цілі, є далеким від оптимального рівня.

Труднощі у виборі та узгодженні структури джерел коштів для формування та відтворення основних фондів ускладнюються також різними теоретичними підходами до класифікації цих джерел. Слід зазначити, що згідно з чинним законодавством України джерелами коштів для відтворення та формування основних засобів можуть бути власний капітал, кредити, кошти від продажу цінних паперів, пожертвування членів профспілок, кошти державного та місцевих бюджетів, кошти іноземних інвесторів.

Водночас, як джерело коштів для відтворення основних засобів, важливу роль у формуванні успішної структури відіграє складна система відповідних факторів, таких як темпи зростання обсягів реалізації готової продукції та їх стабільність, склад активів підприємства, ситуація на ринку капіталу, процентна політика комерційних банків, характер стратегічних цільових рішень щодо управління фінансовими ресурсами підприємства.

Вважаємо, що ці фактори дають можливість проаналізувати комплекс критеріїв, що стосуються різних аспектів діяльності підприємства, і зробити достатньо обґрунтовані висновки щодо фактичного обсягу потреби у відтворенні основних засобів.

У сучасних умовах глобалізації та орієнтації європейських ринкових відносин самофінансування повинно займати важливе місце і бути

пріоритетним у забезпеченні фінансування відтворювальних процесів на досліджуваних підприємствах.

Амортизаційні відрахування підприємств, безперечно, відіграють важливу роль у забезпеченні інвестицій в економіку і є чи не основним джерелом фінансування інвестицій в основний капітал у кожній країні в постіндустріальну епоху. Тут важливо зазначити, що амортизація становить понад 70% від загального обсягу капітальних інвестицій у розвинених країнах і є системною інвестицією, яка підтримує цикл основного капіталу [21].

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Вихід на нові випереджаючі темпи розвитку і вивід ефективності виробництва на якісно новий рівень можливий за умови інтенсифікації відтворення та ліпшого використання існуючих основних засобів на підприємстві. З одного боку ці процеси сприяють постійному підтримуванню відповідного технічного рівня на підприємстві, а з іншого - дають змогу збільшувати обсяг виробництва продукції без додаткових інвестиційних ресурсів, знижувати собівартість виробів за рахунок зниження питомої частки на амортизацію та обслуговуючих виробництво витрат та на його управління, підвищувати прибутковість, рентабельність та фондовіддачу [2].

Для підвищення фінансового забезпечення відтворення основних засобів підприємство може прийняти такі заходи як введення в дію не встановленого обладнання, заміна і його модернізація або скорочення цілоденних і внутрішньо системних простоїв.

Також такий вид забезпечення може бути досягнутий шляхом введення прогресивних організаційних і технологічних заходів таких як: підвищення коефіцієнта змінності, яке може бути досягнуте застосуванням оптимального графіка роботи підприємства, що включає ефективний план проведення ремонтних і налагоджувальних робіт; більш інтенсивне використання обладнання; впровадження заходів НТП; підвищення кваліфікації робочого персоналу, яке забезпечує більш ефективне і дбайливе поводження з обладнанням; економічне стимулювання основних і допоміжних робітників, що передбачає залежність зарплати від випуску і якості вироблюваної продукції. Формування засобів стимулювання і заохочення робітників, що досягли високих показників роботи; проведення соціальних робіт, що передбачають підвищення кваліфікації робітників, поліпшення умов труда і відпочинку, оздоровчі заходи та інші заходи, що позитивно впливають на фізичний і духовний стану робочого.

У системі показників, які можуть повною мірою охарактеризувати рентабельність основних засобів, виділяють дві частини. Перша - це показник відтворювальної ефективності окремого виду та сукупності засобів праці в цілому, а друга - показник рівня використання основних фондів в цілому та кожного виду основних фондів.

Політика управління основними засобами є частиною загальної фінансової стратегії підприємства, забезпечуючи своєчасне оновлення та високу ефективність їх використання.

ТОВ "Гросс" в першу чергу слід звернути увагу на забезпечення своєчасного оновлення основних засобів в процесі їх використання. Характер і частота оновлення основних засобів пов'язані з процесом перенесення вартості.

Крім рентабельності, ефективність використання основних засобів характеризує показник фондовіддачі (співвідношення між обсягом виробленої або реалізованої продукції та середньорічною вартістю основних засобів).

Використовуючи показники рентабельності та фондовіддачі для оцінки ефективності використання основних засобів, необхідно враховувати два важливих моменти, щоб зробити об'єктивне судження. По-перше, для оцінки завжди слід використовувати відновлювальну вартість основних засобів на момент оцінки (щоб врахувати фактор інфляції, який автоматично відображається на прибутку та обсязі виробництва). По-друге, для оцінки слід використовувати залишкову вартість, оскільки основні засоби зазвичай втрачають частину своєї продуктивності в процесі амортизації.

Оскільки між цими двома показниками існує зворотна залежність, підвищення ефективності використання основних засобів призведе до зменшення потреби в основних засобах. Тому заходи щодо підвищення ефективності використання основних засобів можна розглядати одночасно як заходи щодо зменшення потреби в позиковому капіталі та збільшення темпів економічного зростання фірми за рахунок більш раціонального використання власного капіталу.

Підхід до фінансування необоротних активів не настільки відрізняється від підходу до фінансування оборотних активів. Можна сказати, що в процесі фінансування необоротних активів домінує консервативний підхід. Тобто всі необоротні активи фінансуються виключно за рахунок власного капіталу та довгострокових позик.

Підхід до формування оптимальної структури джерел фінансування необоротних активів можна звести до двох варіантів. Перший базується на тому, що всі сформовані необоротні активи фінансуються виключно за рахунок власного капіталу (дуже консервативний підхід до фінансування, який певною мірою знижує ефект фінансового левериджу, але забезпечує більшу фінансову стійкість і платоспроможність підприємства). Інша базується на змішаному фінансуванні основних засобів за рахунок власного капіталу та довгострокових запозичень.

У свою чергу, ринкові методи господарювання вимагають нових рішень і підходів до управління фінансовими процесами, зміни державної та корпоративної інвестиційної політики, структури фінансових і капітальних вкладень, складу і ролі інвесторів на інноваційному ринку. Різні економічні умови формують специфічні механізми інвестування. У зв'язку з цим виникає необхідність модернізації існуючих механізмів та пошуку нових ефективних шляхів залучення капіталу як на національному, так і на галузевому рівні.

Тут особливе місце потрібно надати питанню щодо практичної відсутності відпрацьованої системи інвестування національного аграрного сектору. Наприклад, оновлення основних засобів і їх архісерйозний рівень зносу або зруйнованості внаслідок військових дій особливо на окупованих та щойно звільнених територіях (в районі 80% в середньому) призводить до відсутності достатнього забезпечення ними існуючих потреб.

Вирішення цієї проблеми потребує перегляду механізмів фінансування аграрного сектору (зокрема інвестиційних проектів з оновлення основних фондів), а також створення та залучення нових механізмів підтримки інвестицій в аграрний сектор України.

Незважаючи на значний потенціал, економічні проблеми країни залишаються невирішеними і негативно впливають на функціонування та розвиток аграрного сектору.

Даним проблемам можна дати наступну характеристику: багаторазове зростання цін на сировину, що значно знижує реальні доходи фермерів; низький рівень іноземних та внутрішніх інвестицій для фінансування технічної та технологічної модернізації виробничої інфраструктури; низька конкурентоспроможність аграрного сектору на зовнішньому та внутрішньому аграрних ринках; недостатня ефективність використання різних видів техніки, в основному через повільне вирішення проблем, пов'язаних з імпортом техніки.

Розробка стратегії фінансового забезпечення відтворення основних засобів ТОВ “Гросс” на інвестиційній основі має ґрунтуватись на аналізі факторів зовнішнього середовища та оцінці потенціалу підприємства.

Здійснення комплексного аналізу та оцінка факторів зовнішнього та внутрішнього середовища ТОВ “Гросс” базується на використанні SWOT-аналізу, який дозволяє визначити майбутні перспективи підприємства і галузі, а також шляхи їх розвитку (табл. 3.1).

Внаслідок перегляду результатів діяльності підприємства і виявлення невідповідності між запланованими результатами та фактичними даними, виникає необхідність щодо перегляду діючої стратегії фірми з метою підвищення прибутковості та достатнього фінансового забезпечення відтворення основних засобів і, як наслідок, зміцнення його фінансового стану.

Таблиця 3.1.

Матриця SWOT-аналізу ТОВ “Гросс”

<table>
<tr><td colspan="2" rowspan="2"></td><td colspan="2">Зовнішнє середовище</td></tr>
<tr><td>Можливості:</td><td>Загрози:</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4"></td><td>Налагодження власного виробництва продуктів;</td><td>Підвищення цін на закупівельні товари;</td></tr>
<tr><td>Розширення асортименту товарів;</td><td>Зменшення обсягів збуту;</td></tr>
<tr><td>Захоплення нових сегментів ринку (інтернет-торгівля, відкриття нових магазинів);</td><td>Падіння купівельноспроможного попиту;</td></tr>
<tr><td>Заходи щодо стимулювання збуту, рекламні зусилля;</td><td>Відсутність джерел зовнішнього фінансування</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Внутрішнє середовище</td><td>Сильні сторони:
Прибуткова діяльність підприємства;
Наявність досвіду роботи на ринку та клієнтської бази;
Відомий бренд та сприятливий імідж;
Кваліфікований персонал</td><td colspan="2">Глобальне оновлення технології господарської діяльності;
Вихід на нові ринки збуту;
Інвестування в виробничий розвиток підприємства</td></tr>
<tr><td>Слабкі сторони:
Висока витрато місткість торгівельного процесу;
Цінова неконкурентоспроможність товарної пропозиції (вищі ціни, ніж у конкурентів);
Наявність великих товарних запасів;
Незадовільний фінансовий стан</td><td colspan="2">Розробка програм зменшення рівня витрат на організацію збутової діяльності;
Впровадження власного виробництва продуктів ;
Реінвестування прибутку у власний капітал – зміцнення фінансової стійкості.</td></tr>
</table>

Максимізація ринкової вартості підприємства є обов’язковим напрямком стратегії ТОВ “Гросс” на основі достатнього фінансового забезпечення відтворення основних засобів з врахуванням інвестиційних можливостей.

Вважаємо за необхідне розробити чітку та лаконічну систему стратегічних цілей фінансового розвитку підприємства, кожна з яких має бути відображена в конкретних показниках (стратегічних цільових критеріях).

У контексті фінансової стратегії відтворення основних засобів ТОВ "Грос" то її потрібно забезпечити шляхом повернення компанії до повної стабільності через обґрунтоване скорочення позикового капіталу за рахунок наявних грошових коштів і дебіторських зобов'язань та збільшення акціонерного капіталу за рахунок реінвестування прибутку.

Серед основних запропонованих заходів реалізації фінансової стратегії відтворення основних засобів є наступні (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Основні заходи стратегії відтворення основних засобів

Складові фінансової політики	Заходи
Управління основним капіталом	Започаткувати системи принципів і методів розробки і реалізації рішень, пов'язаних з формуванням ОЗ, а також забезпечити ефективне їх використання у всіх сферах діяльності товариства
Управління оборотним та позиковим капіталом	Зменшення кредиторської заборгованості шляхом інкасації дебіторської заборгованості, реструктуризації податків, використання довгострокових позик для купівля ОЗ. Зміцнення платіжної- фінансово-розрахункової дисципліни, проведення претензійної роботи з покупцями і замовниками за несвоєчасність проплат, введення заходів із збільшення рівня оплати рахунків, проведення заходів щодо оновлення амортизаційної політики товариства щодо ОЗ.
Управління прибутковістю	Запровадження нового проекту, спроможного забезпечити прибутковість і систематичне надходження фінансових ресурсів. Реінвестування прибутку у оновлення основних засобів.

Пріоритетним заходом для відновлення платоспроможності та фінансової стабільності є використання наявних грошових коштів та інкасованої дебіторської заборгованості для погашення торгової кредиторської

заборгованості. Це може дещо покращити фінансові показники ліквідності та стійкості.

Взагалі пошук для агарного підприємства інвесторів, у т. ч. зарубіжних, залучення кредитів міжнародних фінансово-кредитних установ стримується несприятливим інвестиційним кліматом через військові дії, а відповідно високий рівень невизначеності і небезпеки. А фінансові ресурси як відомо полюбляють спокій. Але вважаємо, що вдале розташування нашої держави фактично в центрі між Сходом та Європою в результаті євроінтеграціних процесів дає перспективи підвищення обсягів перевезень вантажів, а відповідно і мультиплікативний ефект для всіх галузей народного господарства, а с особливо аграрного сектору. Це та сприятливий режим «інвестиційних нянь» має допомогти залучити нових інвесторів до фінансування післявоєнного поновлення аграрного сектору.

Головна причина виникнення кризового стану аграрного сектору України – дуже малі обсяги щодо фінансового забезпечення процесів відтворення основних засобів, це явно негативно впливає на процеси розвитку підприємств аграрного сектору на інноваційно-інвестиційній основі.

Сільське господарство як сектор капітальних інвестицій має загальнодержавне значення, а його інноваційний розвиток забезпечується за такими ключовими напрямами: задоволення попиту на сільськогосподарську продукцію за кількістю, якістю та асортиментом; створення нових інноваційних послуг та диверсифікація аграрного сектору відповідно до потреб ринку; реалізація цільових та комплексних програм розвитку аграрного сектору за ключовими напрямами для забезпечення інноваційних пріоритетів.

Реалізація вищезазначених заходів можлива за умови застосування певних схем інвестиційної підтримки, які визначають сталий розвиток, що можуть бути наступними:

- Просте відновлення за схемою "інвестиції → сільськогосподарські підприємства → традиційні послуги" це підтримує фізичне скорочення виробництва через вихід з ладу виробничого обладнання, виснаження ресурсів та моральне старіння, що призводить до зниження технічної та технологічної

спроможності реалізовувати продукцію,

- Екстенсивне відновлення за схемою "інвестиції → сільськогосподарські підприємства → покращення послуг" дозволяє покращити якість продукції та збільшити її кількість,

- Інноваційне оновлення за схемою "інвестиції + інновації → сільськогосподарське підприємство → інноваційні послуги" є найвищим етапом розвитку, що призводить до створення нової продукції вищої якості завдяки розробці та впровадженню передових управлінських, технічних та технологічних рішень.

Як зазначалося вище, донедавна традиційним джерелом інвестицій був власний капітал підприємства, основну частину якого складали прибуток та амортизаційні відрахування. Цінні папери, такі як цільові позики, сертифікати, варанти та облігації, також повинні використовуватися як джерело інвестиційного капіталу.

Оздоровлення сільського господарства - це повільний і поступовий процес. Вважаємо, щ в сьогоднішніх реаліях найважливішим є запровадження спеціального режиму інвестиційної діяльності. Залучення інвестицій в аграрний сектор забезпечить відновлення економіки, визначивши пріоритетність розвитку галузі та її статус. В рамках запровадження спеціального режиму інвестиційної діяльності поставлені наступні завдання

Потрібно реалізовувати технічні, технологічні, організаційно-економічні та правові заходи, спрямовані на зміну структур управління, форм власності та організаційно-правових засад з метою підвищення ефективності діяльності та збільшення обсягів виробництва продукції тваринництва і рослинництва. Це може передбачати наступне:

- реконструкція існуючих транспортних коридорів та створення нових транспортних коридорів, які є більш важливими для загального промислового та економічного розвитку;

- реконструкція та модернізація основних фондів усіх складових аграрного сектору, включаючи рухомий склад, транспортні мережі та інші об'єкти інфраструктури; реабілітація існуючих виробничих потужностей;

- впровадження нових технологій для збільшення виробничих потужностей на основі науково-технічного прогресу.

Наступним напрямом активізації інвестиційної активності в аграрному секторі є державне фінансування та інвестиції в пріоритетні галузі. Ця стратегія передбачає орієнтацію на довгострокові пріоритети соціально-економічного розвитку в умовах керованої інфляції. Оптимальний підхід поєднує переваги першого та другого напрямків, дозволяючи одночасно контролювати інфляцію та стимулювати державну інвестиційну активність.

Для того, щоб забезпечити фінансування пріоритетних інвестиційних проектів з державного бюджету, необхідно встановити жорсткі нормативні обмеження на видатки споживання та розділити державний бюджет на бюджет споживання і бюджет розвитку. Доходи, що перевищують нормативні ліміти, мають бути спрямовані на фінансування економічного розвитку.

Державні кошти не повинні інвестуватися в стабільні та високоприбуткові підприємства, за винятком галузей, які мають довгий інвестиційний цикл і потребують значних капіталовкладень або є системними в сфері забезпечення продовольчої безпеки на державному рівні.

Загалом, безпосередні інвестиції державного капіталу мають спрямовуватися в об'єкти з вищою соціальною віддачею, ніж економічна, та в продуктивну промислову базу. Розвиток цих секторів, у свою чергу, стимулюватиме приватні інвестиції.

Державне економічне регулювання, разом з діяльністю фінансових установ, є важливим напрямком розвитку економіки та сільського господарства. Обмеженість державних капітальних вкладень для фінансування програм економічного і соціального розвитку потребує ширшого кола фінансових посередників, таких як інституційні інвестори, інвестиційні фонди, галузеві та міжгалузеві холдингові компанії.

Таким чином, можна зробити висновок, що реалізація державних інвестиційних програм вимагає відволікання значних бюджетних ресурсів на розвиток пріоритетних секторів економіки.

Слід зазначити, що розроблено низку інвестиційних проектів, які потребують першочергового фінансування з метою мінімізації впливу війни та подальшої фінансової кризи на українську економіку. У нинішніх умовах стратегічно важливо забезпечити залучення інвестицій у реальні сектори національної економіки. Серед інших пріоритетних інвестиційних проектів - розбудова, реконструкція та ремонт зруйнованої внаслідок бойових дій інфраструктури. Розвиток інфраструктури в контексті неминучої майбутньої європейської інтеграції також є нагальним пріоритетом в інвестиційних заходах.

Отже розвиток українського аграрного сектору на сучасному етапі можна охарактеризувати як надзвичайно важливий з позиції інновацій та активного впровадження інвестицій. Без цих процесів на потужному рівні неможливо збільшити фінансове забезпечення відновлення основних засобів ТОВ "Гросс" та інших сільськогосподарських підприємств.

ВИСНОВКИ

Дослідження теоретичних та практичних аспектів фінансового забезпечення відтворення основних засобів підприємств дозволило зробити наступні висновки.

ТОВ “Гросс” здійснює комерційну діяльність з метою отримання прибутку. Прибуток підприємство отримує головним чином від реалізації продукції, робіт, послуг. Тільки після продажу продукції, робіт, послуг чистий прибуток приймає форму прибутку. Значить, чим більше підприємство реалізує рентабельної продукції, робіт, послуг тим більше отримає прибутків, тим краще його фінансове становище і можливості відьвторення основних засобів.

Основні засоби – це засоби виробництва, які тривалий період часу беруть участь у виробничому процесі, частинами переносять свою вартість на продукцію, не змінюючи натурально-речову форму. Відтворення – процес безперервного відновлення виробничих засобів. В залежності від результатів процесу відтворення розрізняють просте і розширене відтворення основних засобів.

Усі працівники підприємства зайняті у рослинництві. Так у 2020 році чисельність працівників складала 59 чол., у 2021 році 45 чоловік, а у 2022 році лише 43 чол., що нижче за рівень 2020 року на 16 чол., це пов’язано з інтенсифікацією праці та початком оборони України ті рідного краю від російських загарбників бо частина чоловіків зараз знаходиться в територіальній обороні та ЗСУ.

Рівень рентабельності у 2020 р. становив 5,1%, у 2021 р. 37,2%, а вже у 2022 р. 27%, що на 21,9 % більше, ніж у базовому 2020р. Тут зазначимо, що собівартість реалізованої продукції у 2020 р. становила 4510,55 тис.грн., а у 2022 р. 7991,5 тис.грн, що на 3480,95 тис.грн. більше. При цьому сума чистого прибутку виросла всього на 1925 тис.грн., та у 2022 р. склала 2156 тис.грн.

Вартість основних виробничих засобів господарства зросла у 2022 р. зросла на 512,27 тис. грн., порівняно з 2020 р. та склала 2846,8 тис.грн. проти 2334,53 тис. грн. відповідно.

Відмітимо, що вартість будинків і споруд виросла на 84,04 тис.грн. у 2022 році, а транспортних засобів на 929,5 тис.грн. Зменшилася лише вартість машин і обладнання на -501,27 тис.грн.

Також варто зазначити, що у структурі основних засобів у 2020 р. займали машини та обладнання – 81,9%. а у 2021 р.– 89,7% відповідно. Але в останньому році дослідження 2022 р. ситуація стала дещо іншою тепер частка машин та обладнання у структурі ОЗ склала всього 49,6%, на другому місці транспортні засоби 37,9%, та будинки споруди і передавальні пристрої – 37,9% відповідно.

За 2020-2022 рр. сума зносу зросла на 506 тис.грн. Так у 2020 р. сума зносу склала 448,8 тис.грн., у 2021р. 646,8 тис.грн., а у 2022 р. 954,8 тис.грн відповідно.

Так само зросла і первісна вартість на початок року зросла на 512,27 тис.грн. У 2020 р. вона складала 2334,53тис.грн, у 2021 р. вже 2514,6 тис.грн., а у 2022р. 2846,8 тис.грн. Це свідчить про те, що питання оновлення існуючих основних засобів переходить до рангу все більш і більш актуальних і потрібно активізувати процес щодо пошуку фінансових джерел їх відтворення.

Дослідження показало, що джерела фінансового забезпечення формування та відтворення основних засобів можна поділити на внутрішні та зовнішні. Забезпечення певного рівня зростання та підвищення ефективності виробництва залежить від розширення відтворення та кращого використання наявних основних засобів підприємств. Ці процеси можуть, з одного боку, сприяти постійному підтриманню відповідного технологічного рівня на кожному підприємстві, а з іншого - збільшенню обсягів виробництва без залучення додаткових інвестиційних ресурсів, зниженню собівартості продукції за рахунок скорочення певних амортизаційних відрахувань та витрат на обслуговування і управління виробництвом, а також підвищенню рентабельності інвестицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамовська В.С., Брітан Н. В. Удосконалення управлінського обліку витрат операційної діяльності як один з напрямів бізнес-адміністрування. Агросвіт. 2015. № 8. С. 58-61.
2. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: підручник / 2-ге вид., доповн. К.: КНЕУ, 2002. 624 с.
3. Багатокомпонентний облік основних засобів. Дніпро : Баланс-Клуб, 2019. 32с.
4. Белова І. М. Побудова управлінського обліку в рослинництві у світлі вимог МСФЗ, П(С)БО 30 «Біологічні активи» та галузевого управління. Бізнес Інформ. 2015. № 3. С. 184-191.
5. Боровік Л. В., Петренко В. С., Карнаушенко А. С. Роль шкільної освіти в розвитку молодіжного підприємництва. *Ефективна економіка*. 2021. № 3. – URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8737 . DOI: 10.32702/2307-2105-2021.3.6
6. Волинець Л. Бухгалтерський та податковий облік основних засобів (н прикладах від надходження до вибуття). Харків : Консульт, 2021. 236 с.
7. Довжик О.О., Гапонюк А.І. Особливості обліку основних засобів у сучасних умовах господарювання. Інфраструктура ринку. 2018. Вип. 25. С. 803-807.
8. Замлинський В.А. Облік основних засобів: переосмислення принципів та завдань. URL: http://magazine.faaf.org.ua/oblik-osnovnih-zasobivpereosmislennya-principiv-ta-zavdan.html
9. Івахненков С. В. Класифікація програмного забезпечення обліку і контролю. Бухгалтерський облік і аудит. 2011. №7. С. 55
10. Карнаушенко А.С., Петренко В.С., Боровік Л.В. Сучасні тенденції та перспективи розвитку європейського ринку страхування. *Таврійський науковий вісник. Серія Економіка.* 2022. №14. С. 85-94
11. Карнаушенко А.С., Петренко В.С. Основні відмінності між спільними підприємствами та іншими формами міжнародних партнерських відносин. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип. 1 (44). С. 101

12. Костюкін О.В., Наконечна А.А. Економічний зміст та класифікація основних засобів. Науковий вісник Херсонського державного університету: Економічні науки. 2016. Вип. 21. Ч. 1. С. 177-180.
13. Леонова Ю.О. Особливості обліку основних засобів в умовах дії Податкового кодексу України. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 16. С. 872-876.
14. Нашкерська Г.В. Бухгалтерський облік: навч. посібн. Київ: ЦУЛ, 2004. - 464 с.
15. Петренко В. С., Карнаушенко А. С., Боровік Л. В. Факторинг: сутність, види та його переваги в фінансовій діяльності підприємств. *Ефективна економіка*. 2021. № 11. – URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9551 (дата звернення: 02.04.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.11.14
16. Петренко В.С., Федорчук О.М., Карнаушенко А.С. Аналіз сучасного стану державної підтримки аграрних підприємств України. *Бізнес-навігатор*. 2019. Вип. 2(51). С. 93-98
17. Петренко, В., Карнаушенко, А.. Поняття краудфандингу та його роль в національній економіці. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, 2020, №2, 140-150. URL:http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/59
18. Петренко В.С., Карнаушенко А.С., Шепотіло В.О. Дивідендна політика міжнародних креативних корпорацій. *Інвестиції практика та досвід.* 2021. №23. С. 38-452
19. Петренко В.С., Карнаушенко А.С., Танклевська М.С. Кредитування як основне джерело фінансування підприємництва. *Економіка та держава.* 2021. №12. С. 41-47
20. План рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Мінфіну України від 30.11. 1999 року № 291. Баланс. 2003. № 16. С.23.
21. Податковий кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393- VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536.
22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.gov.ua

23. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua
24. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0168
25. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: www.zakon.rada.gov.ua
26. Сльозко Т. М. Організація обліку: навч. посібн. К.: Центр учбової літератури, 2008. - 224с.
27. Танклевська Н.С., Карнаушенко А.С., Петренко В.С. Ізраїльський досвід післявоєнного відновлення економіки. *Науковий вісник Льотної академії.* 2022. №6. с. 20-28
28. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. К.: Алерта. 2011. 976 с.
29. Федорчук О.М., Цимбаревич Є. Якість продукції як визначальний фактор конкурентоспроможності підприємства / О.М. Федорчук, Є.Цимбаревич // зб. мат. IV міжнар. наук. - практ. конф. «Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти» (м. Херсон, 17-18 жовтня 2019р.) / Херсон, ХДУ. - 2019. – С. 194-195.
30. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: підручник [М.Ф. Огійчук. В.Я. Плаксієнко, М.І. Беленкова та ін.]. К.: Алерта, 2011. 1042 с.
31. Шемчук Р.С., Пащенко Л.А. Теоретичні основи організації управлінського обліку в рослинництві. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка. 2015. Вип. 162. С. 301-305.
32. Яковишина Н.А., Яковенко К.А. Теоретичні основи обліку основних засобів. Молодий вчений. 2018. № 5 (57). С. 779-782.
33. Role of Agriculture in the Economic Development of a Country [Електронний ресурс] - Режим доступу:

http://www.economicsdiscussion.net/economic-development/role-of-agriculture-in-the-economic-development-of-a-country/4652.

34. Fedorchuk A., Petrenko V., Karnaushenko A. Innovative infrastructure as the framework for the development of regional enterprises competition. Вісник *Східноєвропейського університету економіки і менеджменту Серія: економіка і менеджмент.* 2019. 2 (27), с. 126-133. URL: https://suem.edu.ua/sites/default/files/2021-01/visnik_2_27_2019.pdf#page=23

35. Mokhnenko A. Human capital cost accounting in the company management system / T.Hilorme, I.Perevozova, L.Shpak, A.Mokhnenko, Y.Korovchuk // Academy of Accounting and Financial Studies Journal. – 2019. – № 23. – Special Issue 2.

36. Mokhnenko A. Formation of account of reservoir expenses model / I.Perevozova, A.Mokhnenko, L.Mykhailyshyn, O.Stalinska, O.Vivchar // Academy of Accounting and Financial Studies Journal. – 2019. – № 23. – Special Issue 2.

37. Mokhnenko A. Identification of Efficiency Factors for Control over Information and Communication Provision of Sustainable Development in Higher Education Institutions / I.Gontareva, M.Borovyk, V.Babenko, I.Perevozova, A.Mokhnenko // WSEAS Transactions on Environment and Development. – 2019. – № 15. – P. 593-604.3

38. Mokhnenko A. Integration of the supply chain management and development of the marketing system / I.Perevozova, L.Horal, A.Mokhnenko, N.Hrechanyk, A.Ustenko, O.Malynka, L.Mykhailyshyn // International Journal of Supply Chain Management. – 2020. – № 9. – Issue 3. – P. 496-507.

39. Mokhnenko A. Mathematical-Logistic Model of Integrated Production Structure of Food Production / A.Mokhnenko, V.Babenko, O.Naumov, I.Perevozova, O.Fedorchuk // CEUR Workshop Proceedings, 2020, Volume 2732, P. 446-454.

40. Mokhnenko A. Modeling of economic security of the enterprise at change of investment maintenance / S.Bondarenko, H.Tkachuk, I.Klochan, A.Mokhnenko, I.Liganenko, V.Martynenko // Studies of Applied Economics. – 2021. – № 39(7).

41. Mokhnenko A. Innovative Paradigm of Management Accounting and

Development of Controlling in the Entrepreneurship / A.Sakun, I.Perevozova, O.Kartashova, O.Prystemskyi, A.Mokhnenko // Universal Journal of Accounting and Finance. – 2021. – Vol. 9, №4.

42. Мохненко А.С. Стратегія розвитку регіонального газотранспортного підприємства / А.Мохненко, К.Мельникова, О.Федорчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Економічні науки". – Херсон, 2018. – № 32. – С. 91-94.

43. Мохненко А.С. Управління конкурентоспроможністю підприємства на основі застосування системного підходу / А.Мохненко, О.Федорчук, О.Протосвіцька / Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту – Черкаси, 2018. – № 2 (25). – С. 13-25.

44. Mokhnenko A. Software economy as a vector of management of innovative infrastructure of the region / A.Mokhnenko, O.Fedorchuk, K.Melnikova // Вісник Хмельницького національного університету. Серія "Економічні науки". – Хмельницький, 2019. – № 5. – С. 7-10.

45. Мохненко А.С. Особливості корпоративної культури на IT-підприємствах в сучасних умовах ведення бізнесу / А.Мохненко, К.Мельникова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Економічні науки". – Херсон, 2021. – № 42. – С. 45-49.

46. Мохненко А.С. Модель організаційно-економічного механізму логістичної системи підприємства / А.С. Мохненко, О.Б. Наумов, О.О. Чмут // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Економічні науки". – Херсон, 2023. – № 48. – С. 45-49.

47. Мохненко А.С. Аналіз ефективності функціонування підприємств продовольчої сфери / А.С. Мохненко, О.М. Федорчук, О.І. Протосвіцька // Обліково-аналітичне забезпечення й оподаткування розвитку суб'єктів агробізнесу та сільських територій: колективна монографія. – Херсон: Айлант, 2019. – С. 223-235.

48. Mokhnenko A. Concept of sustainable development of the food sector enterprises in the competitive environment / A. Mokhnenko, O. Fedorchuk, O. Protosivitska // Development of the innovative environmental and economic system

in Ukraine: monograph; edited by Khudolei V., Ponomarenko T. – Prague: OKTAN PRINT s.r.o., 2019. – С. 123-141.

49. Мохненко А.С. Інвестиційно-інноваційне забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємств / А.С. Мохненко, О.М. Федорчук, О.І. Протосвіцька // Розвиток підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища: управління, реалізація та перспективи: колективна монографія; за ред. Шарко М.В. – Херсон: ФОП Вишемирський В.С., 2019. – С. 227-243.

50. Мохненко А.С. Підвищення економічної ефективності підприємств в умовах євроінтеграційних процесів / А.С. Мохненко // Теорія, методологія і практика обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів агробізнесу та сільських територій: нові реалії та перспективи в умовах інтеграційних процесів: колективна монографія. – Херсон: Айлант, 2020. – С. 187-200.

51. Mokhnenko, A. Partner relationship assessment methodology / I.Perevozova, N.Daliak, A.Mokhnenko, T.Stetsyk, V.Babenko // International Conference on Distributed Sensing and Intelligent Systems (ICDSIS2020): (Agadir, Morocco 01-03 February 2020). – Agadir, 2020.

52. Мохненко А.С. Оцінка конкурентоспроможності підприємств агропромислового сектору економіки / А.С. Мохненко // Сучасний стан та пріоритети розвитку системи обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів господарювання агропромислового сектору економіки: монографія. – Херсон: Айлант, 2018. – С. 158-167.

53. Мохненко А.С. Підвищення економічної ефективності підприємств в умовах євроінтеграційних процесів / А.С. Мохненко // Теорія, методологія і практика обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів агробізнесу та сільських територій: нові реалії та перспективи в умовах інтеграційних процесів: колективна монографія. – Херсон: Айлант, 2020. – С. 187-200.

54. Mokhnenko A. Development of a regional marketing system / A.Mokhnenko, I.Perevozova // 3rd International Conference on Economic Research (ECONALANYA2019): (Alanya, Turkey 24-25 October 2019). – Alanya, 2019.

55. Мохненко А.С. Формування системи забезпечення зовнішньоекономічної діяльності газотранспортного підприємства / А.С. Мохненко // Структурна модернізація економіки: прогнозні сценарії та перспективи розвитку регіону: монографія. – Херсон: ПП "Вишемирський", 2018. – С. 276-284.

56. Мохненко А.С. Інвестиційно-інноваційне забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємств / А.С. Мохненко, О.М. Федорчук, О.І. Протосвіцька // Розвиток підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища: управління, реалізація та перспективи: колективна монографія. – Херсон: ФОП Вишемирський В.С., 2019. – С. 227-243.

57. Мохненко А.С. Маркетинг як інструмент ефективного функціонування логістичної системи підприємства / А.С. Мохненко, О.О. Чмут // Маркетинг у підприємництві, біржовій діяльності та торгівлі в smart-суспільстві: управлінський, інноваційний та методичний виміри: колективна монографія / За наук. ред. І. В. Перевозової. – Львів: Видавець Кошовий Б.-П.О., 2023. – С. 136-160.

58. Мохненко А.С. Organizational and economic mechanism for the development of an enterprise in the IT-sphere / А.С. Мохненко, О.О. Чмут, А.А. Романов // Стратегічні пріоритети розвитку економіки, менеджменту, сфери обслуговування та права в умовах інтеграційних процесів: міжнар. наук.-прак. конф. (м. Івано-Франківськ, 03-04 листопада 2022 р.). – Івано-Франківськ, 2022. – С. 281-282.

59. Мохненко А.С. Організаційно-економічний механізм управління сталим розвитком підприємства / А.С. Мохненко, О.О. Чмут // Сталий розвиток економіки, суспільства та підприємництва: міжнар. наук.-прак. конф. (м. Івано-Франківськ, 27-28 квітня 2023 р.). – Львів, 2023. – С. 281-282.